

ОСВОЄННЯ ІНШОМОВНИХ НАЗВ ВІРТУАЛЬНИХ СЕРВІСІВ У СУЧАСНІЙ УКРАЇНСЬКІЙ МОВІ

Кавера Наталія Вікторівна,

кандидат філологічних наук,
доцент кафедри українського ділового мовлення
Національної академії Служби безпеки України
ORCID ID: 0000-0003-4029-3218

У статті докладно проаналізовано особливості освоєння в сучасній українській мові часто вживаних у текстах вітчизняних засобів масової інформації іношомовних назв соціальних мереж, месенджерів та інших віртуальних сервісів. Зокрема, з'ясовано, що досліджувані лексеми у зв'язку із затребуваністю в суспільстві досить добре адаптувалися до її фонетичних, графічних та граматичних традицій. Установлено, що за своєю морфологічною природою іношомовні назви соціальних мереж, месенджерів та інших віртуальних сервісів здебільшого являють собою відмінювані іменники чоловічого роду однини другої відміни з основою на приголосний, а тому немає підстав подавати їх у структурі речення як незмінювані найменування. До того ж визначено, що згідно із чинним «Українським правописом» у родовому відмінку однини для них не характерна варіативність флексій, що трапляється в мовленні ЗМІ; вони набувають тільки одне закінчення **-у**. Граматичну варіативність флексій **-у** та **-і** з дотриманням норм чергування **к** із м'яким **ц** перед закінченням **-і** має лексема «фейсбук» у місцевому відмінку однини. Крім того, у запропонованій праці наголошено на потребі передавати в українськомовних текстах аналізовані назви засобами українського алфавіту, а не латинськими буквами; також акцентовано увагу на обов'язковості дотримання встановлених у чинному «Українському правописі» орфографічних норм, а саме: без родового слова подавати їх із малої літери та без лапок, а з родовим – у лапках і з великої букви. З'ясовано, що швидка адаптація досліджуваних найменувань у середовищі української мови сприяла їхній дериваційній активності. Зокрема, похідні від них новітні слова або ввійшли в українську лексичну систему, або з'явилися у складі словотвірних гнізд, де стрижневими одиницями стали аналізовані найменування. За граматичною природою, як правило, ці неолексеми утворені способом юкстапозиції без сполучного голосного звуку з двох іменників, і відповідно до чинного «Українського правопису» їх потрібно писати з дефісом та відмінювати тільки другий іменник-складник.

Ключові слова: запозичення, лексема, правопис, граматична норма, дефіс, лапки, флексія.

Kavera Nataliia. Adaptation of foreign names of virtual services in the modern Ukrainian language

The article analyzes in detail the peculiarities of the adaptation in the modern Ukrainian language of borrowing names of social networks, messengers, and other virtual services that are often used in the texts of Ukrainian mass media. In particular, it has been found that the studied lexemes, due to demand in society, adapted quite well to Ukrainian phonetic, graphic, and grammatical traditions. It has been determined that, by their morphological nature, foreign names of social networks, messengers, and other virtual services are mostly inflected masculine singular second declension nouns with a consonant stem, and therefore there is no reason to present them in the structure of a sentence as indeclinable nouns. In addition, it has been found out that according to the current "Ukrainian Spelling", in the genitive singular they do not have the variability of endings that occurs in the media texts, but acquire only one ending **-y /u:/**. The lexeme "Facebook" in the locative singular has grammatical variability of the endings **-y /u:/** and **-i /i:/**, observing the norms of interchange of **к /k/** with soft **ц /ts/** before the ending **-i /i:/**. In addition, the proposed work focuses on the need to convey the analyzed names in Ukrainian-language texts using the Ukrainian alphabet, and not Latin letters, and also emphasizes the obligatory observance of the orthographic norms established in the current Ukrainian orthography, namely: without a generic word, they have to be presented in lowercase and without quotation marks, and with a generic word – in quotation marks and with a capital letter. It has been found that the fast adaptation of the studied names in the Ukrainian language environment contributed to their derivational activity. In particular, the newest words derived from them either entered the Ukrainian lexical system or appeared as part of word-forming nests, where the analyzed names became the core units. By grammatical nature, as a rule, these neolexemes are formed by juxtaposition without a connecting vowel from two nouns, and according to the current "Ukrainian Spelling" they must be written with a hyphen and only the second noun-component has to be declined.

Key words: borrowing, lexeme, spelling, grammatical norm, hyphen, quotation marks, word ending.

Вступ. Соціальні мережі, різні програми для обміну повідомленнями, або месенджери, інші віртуальні сервіси стали невід'ємною частиною життя сучасної людини. Вони пришвидшують, полегшують та спрощують не тільки встановлення контакту між комунікантами, отримання інформації чи обмін даними, а й роблять ефективнішим увесь багатогранний процес спілкування. Доступність для кожної людини, яка має початкові знання й навички роботи із цифровими технологіями, зробили соціальні мережі, месенджери

та інші віртуальні сервіси надзвичайно популярними в сьогоденні. А отже, їхні назви поповнили лексичний склад будь-якої сучасної мови загалом й української зокрема. Так, на прикладі мовлення вітчизняних засобів масової інформації можемо простежити активне функціонування в ньому таких слів, як *фейсбук*, *інстаграм*, *вайбер*, *телеграм*, *сигнал* тощо: *І вже після згаданого засідання Міжсвідомчої комісії з організації укладення та виконання угод про розподіл продукції (УРП) Юлія Свириденко написала у Фейсбук...*

(Gazeta.ua, 20.06.2025); після відвідин слідчих написав у **фейсбуці**, що добровільно прийшов... (Gazeta.ua, 25.06.2025); Про це повідомив у «**Фейсбуці**» (Gazeta.ua, 25.03.2025); А якщо йдеться про оперативні новини, то серед лідерів – **вайбер** і **телеграм** (Gazeta.ua, 31.10.2024); Ворожим агентом виявився 19-річний мешканець Київщини, який шукав легких заробітків у **Телеграм** (Gazeta.ua, 26.06.2025); Хоч **Viber** не підтримує цю функцію, як **Telegram**, варто мінімум встановити надійний пароль блокування екрана та не передавати доступ до SIM-карти (Gazeta.ua, 24.06.2025); В **Instagram** зірка опублікувала моменти зі святкового дня (Tabloid.pravda.com.ua, 04.08.2025). Як бачимо на прикладі наведених конструкцій, очевидними проблемними питаннями є графічне (назви передані то українськими літерами, то латинськими), правописне (назви подані і з великої літери, і з малої; з лапками й без них) та граматичне (назви соціальних мереж, месенджерів то відмінюють, то не відмінюють) відтворення зазначених лексем. З огляду на це, уважаємо тему нашого дослідження актуальною і такою, що потребує докладного аналізу.

Мета статті – з'ясувати особливості освоєння назв соціальних мереж, месенджерів та інших віртуальних сервісів у сучасній українській мові.

Для реалізації окресленої мети потрібно виконати такі завдання: 1) установити нормативне написання назв соціальних мереж, месенджерів та інших віртуальних сервісів відповідно до вимог чинного «Українського правопису»; 2) проаналізувати особливості граматичного освоєння досліджуваних лексем-найменувань; 3) визначити словотвірний потенціал цих слів у сучасній українській мові.

Матеріали та методи. Специфіка освоєння нових запозичень системою української мови, їхній дериваційний потенціал та стилістичні функції постійно перебувають у центрі уваги мовознавців, зокрема: К. Городенської, Н. Клименко, Є. Карпіловської, Л. Кислюк, І. Коробової, О. Лапінської, С. Зайцевої, Т. Лелеки, Л. Архипенко, О. Стишова, С. Федорця та ін. Так, зрозумілі, виражені та ґрунтовані на чинних нормах української літературної мови рекомендації з найскладніших уживань та проблемного правопису новітніх запозичень, серед яких є і загальні, і власні назви, що висунула мовна практика, подано в праці К. Городенської «Українське слово у вимірах сьогодення». Особливості семантичної та словотвірної адаптації новітніх слів іншомовного походження докладно розкрито в дисертації І. Коробової. Автори колективної монографії «Динамічні процеси в сучасному українському лексиконі» Н. Клименко, Є. Карпіловська, Л. Кислюк дослідили зовнішні й внутрішні чинники появи неозапозичень, формування нових кореневих та словотвірних гнізд, розширення бази словотворчих засобів. Актуальною для сучасної мовної практики та цікавою для тих, хто використовує українське слово і в службовій діяльності, і в побуті та прагне оволодіти тонкощами його правильного вживання, є інформація, викладена в блозі О. Пономарева, де також запропоновано обґрунтовані

рекомендації щодо правопису й відмінювання новітніх запозичень.

З огляду на особливості графічного, орфографічного та граматичного подання назв соціальних мереж, месенджерів та інших віртуальних сервісів у текстах засобів масової інформації, у цій праці використано низку лінгвістичних методів, зокрема: описовий – для інвентаризації, систематизації та інтерпретації запозичень, а також аналізу чинників, що спричинили входження зазначених найменувань в український словник та широке використання мовцями в повсякденному спілкуванні; підрахунків – для визначення орієнтовної частоти використання досліджуваних лексичних одиниць та з'ясування можливої дериваційної активності. Зазначені вище інструменти доповнено методиками словотвірного аналізу (для визначення дериваційних параметрів похідних одиниць, мотивованих досліджуваними запозиченнями) і компонентного аналізу (для семантичної характеристики та диференціації зрушень у значеннєвій структурі аналізованих лексем).

Результати. У лексикографічних працях соціальну мережу визначено як інтернет-ресурс (платформу, онлайн-сервіс чи вебсайт), призначений для побудови, відображення та організації соціальних взаємовідносин [1, с. 635], а *месенджер* – як програму для швидкого обміну повідомленнями на комп'ютері чи смартфоні [2, с. 169].

Оскільки ці поняття стали буденними й активно вживаними і в професійному, і в побутовому спілкуванні, написання їхніх назв відповідно до потреб сучасного мовлення було внормовано в «Українському правописі» редакції 2019 року. Зокрема, назви сайтів, мереж, пошукових систем тощо без родового слова правильно подавати з малої літери й без лапок [3, с. 86]. Тому, на наш погляд, немає ніяких підстав і надалі писати ці назви з великої букви, як-от: *Про це у Фейсбуці* (правильно – **фейсбуці**) повідомив головнокомандувач Збройних Сил України (Gazeta.ua, 03.03.2025); *Фігуранти були заарештовані через Телеграм* (правильно – **телеграм**), коли шукали швидких заробітків (Gazeta.ua, 06.06.2025); *Те, як відновити переписку в Вайбері* (правильно – **вайбері**), залежить від наявності резервної копії (Gazeta.ua, 24.06.2025); *Знаєте, знищити репутацію сьогодні можуть не тільки органи, але й, скажімо, Фейсбук, Інстаграм, Твіттер* (правильно – **фейсбук, інстаграм, твіттер**) (Gazeta.ua, 25.09.2024). І, відповідно, назви сайтів, мереж, пошукових систем тощо з родовим словом маємо писати з великої літери й у лапках [3, с. 86]. Тому порушення чинної орфографічної норми наявне в конструкціях: *Отримані відомості коригувальник направляв у спеціалізовану групу російської розвідки у месенджері Телеграм* (Gazeta.ua, 18.07.2024); *Деструктивне відео викладав під псевдонімом на власному каналі у відеохостингу Ютуб* (Gazeta.ua, 25.06.2024); *Йдеться про його провокативні коментарі на відеохостингу Ютуб...* (Gazeta.ua, 23.08.2024). Оскільки в наведених конструкціях є родові слова *месенджер, відеохостинг*, то їхні назви потрібно писати

в лапках і з великої літери, тобто в месенджері «**Telegram**» та відеохостингу «**Ютуб**».

Також у текстах українських засобів масової інформації подекуди трапляється передавання назв соціальних мереж, месенджерів та інших віртуальних сервісів латинськими літерами, наприклад: ...месенджер **Telegram** може бути заборонений в Україні на законодавчому рівні (ТСН, 05.08.2025); Повідомили, що у Нацраді існує заборона використання **Telegram** на службових пристроях (Gazeta.ua, 09.10.2024); Ще один корисний лайфхак – використання **Viber** на комп'ютері (Gazeta.ua, 24.06.2025); У сучасному технологічному світі такі платформи, як **Instagram**, мають вирішальне значення для бренду та маркетингу (Gazeta.ua, 31.05.2024); І нехай зараз в нашому житті не цукерки та квіти, а відеозв'язок у **signal** (Gazeta.ua, 26.02.2024); На Київщині викрили бізнесмена, який у **Facebook** заперечував російську агресію (Gazeta.ua, 04.05.2023). На наш погляд, таке написання нічим не мотивоване в українськомовному тексті, поки не внормоване в «Українському правописі», ускладнює сприймання інформації, порушує графічну уніфікацію, граматичні традиції та аж ніяк не сприяє поширенню серед мовців і засвоєнню ними орфографічних правил. Уважаємо, що той, хто практикує подібні форми з використанням латинських літер і не бажає відмовлятися від них, повинен дотримуватися норм написання, тобто намагатися вживати ці найменування з родовими назвами «месенджер», «соціальна мережа», «платформа», «сервіс», «застосунок», «відеохостинг» тощо, а самі назви соціальних мереж, месенджерів та інших онлайн-сервісів подавати в лапках і з великої літери, а саме: ...месенджер «**Telegram**» може бути заборонений в Україні на законодавчому рівні; Ще один корисний лайфхак – використання месенджера «**Viber**» на комп'ютері; У сучасному технологічному світі такі платформи, як «**Instagram**», мають вирішальне значення для бренду та маркетингу; На Київщині викрили бізнесмена, який у соцмережі «**Facebook**» заперечував російську агресію. На нашу думку, не можна подавати досліджувані найменування, передані в тексті латинськими літерами, без лапок і з великої літери, як часто трапляється в мовленні засобів масової інформації, оскільки в «Українському правописі» так дозволено відтворювати назви юридичних осіб (*РНБО ввела санкції проти Яндексу*), а досліджувані лексеми-найменування, як випливає з наведених прикладів, не завжди мають згадану семантику.

До того ж передавання назв соціальних мереж, месенджерів і подібних найменувань латинськими літерами в українськомовних текстах, на наш погляд, спричинило появу помилкової граматичної варіативності – уживання відмінюваної та невідмінюваної форм іменника-найменування зазначених понять – і подальше її поширення в спілкуванні, наприклад: *Наявність великої кількості підписників в Instagram дає багато переваг* (Gazeta.ua, 31.05.2024); *Світлини Патрона у маках з мотивувальним дописом з'явилися в Instagram* (Gazeta.ua, 17.06.2024); ...погрожував у **Фейсбук** самим

активістам (Gazeta.ua, 30.06.2025); *Повідомляє поліція Києва в **фейсбуці*** (Gazeta.ua, 22.03.2025); *Саме тому ми підготували добірку практичних порад для ефективної роботи з **Viber*** (Gazeta.ua, 24.06.2025); *Купила ліки у **вайбері** – отримала бонус* (Gazeta.ua, 17.02.2025); *У Києві цього менше, але в регіонах у **вайбері** й **телеграмі** в пошуку роботи бачу вакансії, які мені здаються сумнівними* (Gazeta.ua, 11.09.2022); ...написав він [Президент] в **телеграм** у неділю (Gazeta.ua, 11.05.2025); *Про це у **Telegram** пише ізраїльський військовий оглядач Ігаль Левін* (Gazeta.ua, 01.02.2025); У липні 2025 року хлопець у **Telegram** почав спілкуватися з представником спецслужб рф (sichnews.ua, 05.08.2025); *Про це у **Twitter** повідомив міністр закордонних справ України* (Gazeta.ua, 24.10.2022); *Ми покриваємо всіх користувачів **твіттера** в Японії* (Gazeta.ua, 05.05.2022). У наведених конструкціях можемо спостерігати невідмінювану форму назви соціальної мережі чи месенджера, переданою латиницею, і, мабуть, за аналогією до неї ту саму назву, але відтворену українською графічною системою, подекуди також подано в називному відмінку замість відмінкової форми, яку вимагає синтаксична будова речення. Крім цього, якщо досліджувані лексичні одиниці й уживають як відмінювані іменники, то в текстах українських ЗМІ фіксуємо також випадки помилкової варіативності форм родового відмінка, а саме: *Термін уперше з'явився в українському сегменті **твіттера*** (Gazeta.ua, 06.02.2025); *Але головне завдання – захистити не стільки співробітників, які за службовими обов'язками детально поінформовані про вади **Телеграму**, скільки службову інформацію* (Gazeta.ua, 09.10.2024); *Можна дивитися відео з **ютубу**, залишаючись на платформі «Вотсап»* (Gazeta.ua, 31.10.2024); *І алгоритми **Ютуба** блокують канал* (Gazeta.ua, 13.11.2021); *Він запропонував начитати статтю для **ютуба*** (Gazeta.ua, 13.06.2024).

То чи є найменування соціальних мереж, месенджерів та інших сервісів таких, як «**Фейсбук**», «**Instagram**», «**Вайбер**», «**Telegram**», «**Сигнал**», «**Вотсап**», «**Ютуб**» і под., невідмінюваними? Мовленнєва практика свідчить про те, що ці запозичені лексеми через активне послугування ними добре адаптувалися на українськомовному ґрунті як відмінювані іменники чоловічого роду другої відміни. Така їхня граматична особливість також зафіксована в чинному «Українському правописі»: ...закінчення -у (у твердій і мішаній групах), -ю (у м'якій групі) мають абстрактні іменники чоловічого роду – назви віртуальних (соціальних та ін.) мереж: *інстаграму, телеграму, фейсбуку, ютубу* і под. [3, с. 115].

З огляду на викладене вище, безумовно, правильними є конструкції: *Світлини Патрона з'явилися в **інстаграмі*** (а не в **Instagram**); ...погрожував у **фейсбуці** (а не у **Фейсбук**); *написав... в **телеграмі*** (а не в **телеграм**); ...спілкувались у **вайбері**...; ...у **твіттері** (а не у **Twitter**) *повідомив міністр закордонних справ України*. Також відповідають граматичній нормі сучасної української літературної мови форми родового відмінка із закінченням -у, зокрема: ...*користува-*

чів *твіттеру* та в українському сегменті *твіттеру* (а не *твіттера*); ...поінформовані про вади *телеграму*; ...відео з *ютубу*; ...алгоритми *ютубу* блокують канал; ...статтю для *ютубу* (а не *ютуба*).

Також у текстах українських засобів масової інформації трапляється варіативність закінчення місцевого відмінка досліджуваних найменувань -у та -і, наприклад: Коли почала публікувати вірші у *фейсбуку*, вони виявилися приголомшливими (Gazeta.ua, 11.06.2025); Ми були ошелешені, а за кілька років мої найближчі друзі почали масово реєструватись у *фейсбуку* (Gazeta.ua, 20.02.2025); Про це написав у *фейсбуці* командувач Сухопутних військ... (Gazeta.ua, 02.02.2025); Ось його слова зі сторінки на *фейсбуці*... (Gazeta.ua, 22.06.2025); ...написав у *фейсбуці*, що добровільно прийшов у НАБУ (Gazeta.ua, 25.06.2025). Чи відповідають наведені обидві форми граматичним нормам, що викладені в чинному «Українському правописі»? Справді, у місцевому відмінку однини іменники другої відміни можуть набувати закінчення -і (-ї), -ові, -еві (-єві), -у (-ю). Однак потрібно зважати на те, що закінчення -і мають здебільшого безсуфіксні іменники чоловічого роду, що є назвами неістот [3, с. 121]. Саме такою одиницею за своєю граматичною природою є запозичення *фейсбук*. Тому за традицією в місцевому відмінку однини к чергується з м'яким ц перед закінченням -і. Тому правильно публікувати вірші у *фейсбуці*; реєструватись у *фейсбуці*. В українській мові тенденцію до переходу кореневих г, к, х у з, ц, с у запозиченнях відзначає Н. Солгуб. Дослідниця стверджує, що, увійшовши в українськомовне середовище, подібні форми легко адаптуються, тому для мовців звичним є вживання: у *фрази*, в *капельсі*, на *фланзі*, в *рюкзаці*, на *ринзі*, на *шланзі*, в *штреці*, в *шезлонзі*, у *віадуці*, в *епілозі*, в *монолозі*, в *некролозі*, в *діалозі*. Водночас, наголошує Н. Сологуб, поряд із цими формами можливе й варіантне закінчення -у, оскільки «значну роль тут відіграє звичайна мовна закріпленість» [4]. Також можливу варіативність флексій у місцевому відмінку лексеми *фейсбук* підтвердив у своєму філологічному блозі мовознавець О. Пономарів [5]. Тому, зважаючи на викладене, правильними є обидві граматичні форми: *написав у фейсбуці* та *у фейсбуку*. Однак підтримуємо думку Н. Сологуб про те, що закріпленість у деяких запозиченнях форм на -у або співіснування варіантних форм на -і й на -у не послаблює загальної тенденції до переходу г, к, х у з, ц, с у місцевому відмінку, що є диференційною ознакою української мови, виявленням її національної специфіки [4].

Швидку адаптацію назв соціальних мереж, месенджерів та інших віртуальних сервісів підтверджує їхній словотвірний потенціал, а саме новітні похідні від них слова, що або ввійшли в її лексичну систему, або вже з'явилися на ґрунті української мови у складі словотвірних гнізд, у яких базовими одиницями стали досліджувані найменування (*інстаграм-спільнота*, *інстаграм-сторінка*, *телеграм-канал*, *телеграм-мережа*, *телеграм-бот*, *телеграм-чат*, *ютуб-проект*, *ютуб-канал* і под.), наприклад: А поки чека-

єте на анонси відкриттів, запрошуємо до нашого онлайн-магазину «One by One» у Польщі та *інстаграм-спільноти*... (Gazeta.ua, 18.11.2024); Для поширення деструктивного контенту він використовував свої *Telegram-* та *Ютуб-канали*, *Інстаграм-сторінку*... (Gazeta.ua, 12.12.2024); Понад рік в українському парламенті час від часу порушують питання закриття *телеграм-каналів* (Gazeta.ua, 31.10.2024); Жінку завербували через *Telegram-канали* (Gazeta.ua, 24.10.2024); Місцеві *телеграм канали* інформують про те, що «є й погані новини» (Gazeta.ua, 20.10.2024); ... вже кілька разів у нашому ЖК бачили Квіткову разом з Максимом Лавриненком (це засновник *телеграм сітки* «Труха») (Gazeta.ua, 10.04.2024); У мережі поширюється інформація про шкідливий *Telegram-бот*, який закликає громадян до підпалів територіальних центрів комплектування (ТЦК) з метою зриву мобілізаційних заходів в Україні (ТСН, 05.08.2025); В Одесі повідомили про підозру адміністратору анонімного *Telegram-чату* (Gazeta.ua, 04.05.2023); У соцмережах завірусився уривок з інтерв'ю публіциста й політолога 57-річного Віталія Портникова журналістці Наталії Балюк для її *ютуб-проєкту* «Балючі теми» (Gazeta.ua, 06.02.2025); Книжку видав модний гіпстерський *ютуб-канал* «Твоя підпільна гуманітарка» (Gazeta.ua, 29.08.2024); Про це в інтерв'ю *YouTube-каналу* RAMINA розповів начальник Головного управління розвідки Міноборони України Кирило Буданов (Oboz.ua, 06.08.2025).

Наведені конструкції з текстів українських засобів масової інформації показують наявну проблему в орфографії досліджуваних назв: їх подають то з дефісом, то без нього. Новітні лексеми *інстаграм-спільнота*, *інстаграм-сторінка*, *телеграм-канал*, *телеграм-мережа*, *ютуб-проект*, *ютуб-канал* і под. є складними іменниками, утвореними способом словоскладання, або юкстапозиції, тобто поєднанням двох слів (іменників) в одному складному слові, що на відміну від синтаксичного словосполучення, до складу якого входить головне слово й прикладка, виражає одне поняття [6, с. 35]. Як бачимо з прикладів, досліджувані лексеми *інстаграм*, *телеграм*, *ютуб* та ін. вільно поєднуються з власне українськими словами й запозиченнями. Часто вживані в сучасному мовленні лексичні одиниці *телеграм-бот*, *вайбер-бот*, *телеграм-чат*, *вайбер-чат*, *телеграм-чатбот*, *вайбер-чатбот*, на нашу думку, за своєю граматичною природою також є іменниками-юкстапозитами. Їхні компоненти – назви месенджерів та запозичення – повнозначні слова-іменники, що вже самостійно функціонують в сучасному українському мовленні й зафіксовані в «Словнику новітніх англійців», зокрема: *бот*, -а, ч. (bot), *комп.* – 1) спеціальна програма, що імітує (приховано або явно) живих людей у соціальних мережах, на форумах тощо; 2) див. *чатбот*; 3) фальшивий обліковий запис у соціальних мережах, на форумах тощо, яким керує жива людина; 4) *гейм*. в іграх – супротивник, яким керує комп'ютер [2, с. 59]; *чат*, -у, ч. (chat), *комп.* – сервіс обміну текстовими повідомленнями в режимі реального часу через мережу «Інтернет» [2, с. 303]; *чатбот*, -а, ч. (chatbot), *комп.* –

програма, що імітує реальну розмову з людиною, допомагає задовольнити потреби користувача; віртуальний співрозмовник [2, с. 303].

З огляду на затребуваність у мовленні, у чинному «Українському правописі» внормовано написання таких лексичних одиниць та їхню словозміну, а саме: складні іменники, утворені без сполучного голосного звука з двох самостійних іменників, потрібно писати з дефісом і відмінювати тільки другий іменник складного слова, якщо перший іменник визначає якусь прикмету, особливості предмета, особи, явища, названих другим іменником [3, с. 53]. Зважаючи на викладене вище, можемо говорити про орфографічну уніфікацію досліджуваних найменувань, тобто складні іменники *інстаграм-спільнота*, *інстаграм-сторінка*, *телеграм-канал*, *телеграм-мережа*, *телеграм-бот*, *телеграм-чат*, *ютуб-проект*, *ютуб-канал* і под. пишемо з дефісом і за потреби відмінюємо лише другий іменник, напр.: *інстаграм-спільноти*, *інстаграм-спільноті*; *інстаграм-сторінки*, *інстаграм-сторінці*; *телеграм-каналу*; *телеграм-мережі*; *телеграм-бота*, *телеграм-боту*; *телеграм-чату*; *ютуб-проекту*, *ютуб-каналу* тощо.

Висновки. Отже, проведений аналіз поширених у текстах українських засобів масової інформації іншомовних найменувань соціальних мереж, месенджерів та інших віртуальних сервісів дає підстави зробити висновок про добрий рівень їхньої адаптації

в середовищі української мови. За своєю граматичною природою вони є здебільшого відмінюваними іменниками чоловічого роду однини другої відміни з основою на приголосний і відповідно до чинного «Українського правопису» в родовому відмінку однини мають лише одне закінчення -у, а в місцевому – -і (крім лексеми *фейсбук*). У запозиченні *фейсбук* у місцевому відмінку однини можливе співіснування варіантних флексій -і з дотриманням норм чергування *к* із м'яким *ц* перед закінченням -і. Зважаючи на чинну орфографічну норму, в українськомовних текстах досліджуваних назви потрібно подавати українськими, а не латинськими літерами та писати без родового слова з малою літерою й без лапок, а з родовим словом – у лапках і з великої букви. До того ж на ґрунті української мови найменування соціальних мереж, месенджерів та інших віртуальних сервісів виявили дериваційну активність, стали базовими одиницями у складі відповідних словотвірних ґнізд і утворили іменники-юкстапозити, які згідно з нормами орфографії правильно писати з дефісом. З огляду на викладене вище, запропонований аналіз іншомовних назв соціальних мереж, месенджерів та інших віртуальних сервісів сприятиме поширенню правил чинного «Українського правопису», їх швидшому опануванню мовцями та підвищенню культури мовлення в українському суспільстві загалом.

Література:

1. Словник іншомовних слів / Нац. ун-т ім. Тараса Шевченка, Київ. нац. екон. ун-т ім. Вадима Гетьмана; уклад.: Л. В. Музичко, Л. М. Шкарапута, С. М. Морозов. Вид. 2-ге, допов. та доопрац. Київ : Наукова думка, 2019. 785 с.
2. Словник новітніх англійзмів / уклад.: Лесь Белей, Аліна Гончаренко, Марина Ківу, Ірина Олександрук. Київ : Наукова думка, 2022. 320 с.
3. Український правопис : довідкове видання. Київ : НВП «Видавництво “Наукова думка” НАН України», 2019. 390 с.
4. Сологуб Н. М. У кемпінгу чи в кемпінзі? *Культура слова*. 1993. Вип. 44. URL: <http://kulturamovy.univ.kiev.ua/KM/pdfs/Magazine44-27.pdf> (дата звернення: 06.08.2025).
5. Блог професора Пономарева: на Фейсбуці чи на Фейсбуку? 14.03.2016. URL: https://www.bbc.com/ukrainian/blogs/2013/11/131125_ponomarov_blog_ko (дата звернення: 06.08.2025).
6. Плющ М. Я. Граматика української мови. Морфеміка. Словотвір. Морфологія : підручник. Київ : Видавничий дім «Слово», 2010. 328 с.

References:

1. *Slovník inšomovnykh slov* (2019). [Dictionary of foreign words] / Taras Shevchenko National University, Vadym Hetman Kyiv National University of Economics; [dictionary compilers: L. V. Muzychko, L. M. Shkaraputa, S. M. Morozov]. (2nd edition, supplemented and revised). Kyiv : Naukova dumka, 785 p. [in Ukrainian].
2. *Slovník novitnikh anhlizmiv* (2022). [Dictionary of Modern English borrowings]. Dictionary compilers: Les Belei, Alina Honcharenko, Maryna Kivu, Iryna Oleksandruk. Kyiv : Naukova dumka, 320 p. [in Ukrainian].
3. *Ukrainskyi pravopys* (2019). [Ukrainian spelling] : reference edition. Kyiv : NVP «Publishing house “Naukova dumka” NAN Ukrainy», 390 p. [in Ukrainian].
4. Solohub, N. M. (1993). *U kempinhu chy v kempinzi?* [In kempinhu or kempinzi?]. Culture of the Word. Issue 44. URL: <http://kulturamovy.univ.kiev.ua/KM/pdfs/Magazine44-27.pdf> (date of access: 06.08.2025). [in Ukrainian].
5. *Bloh profesora Ponomareva: na Feisbutsi chy na Feisbuku?* (14.03.2016). [Professor Ponomarev's blog: on Feisbutsi or na Feisbuku?]. URL: https://www.bbc.com/ukrainian/blogs/2013/11/131125_ponomarov_blog_ko. (date of access: 06.08.2025). [in Ukrainian].
6. Plushch, M. Ya. (2010). *Hramatyka ukrainskoi movy. Morfemika. Slovtvir. Morfolohiia* [Grammar of the Ukrainian language. Morphemics. Word formation. Morphology]: textbook. Kyiv : Publishing house «Slovo», 328 p. [in Ukrainian].

Дата першого надходження рукопису до видання: 15.08.2025

Дата прийнятого до друку рукопису після рецензування: 17.09.2025

Дата публікації: 03.11.2025